

INNOVATIE IS WILLEN
EN DURVEN

INVESTEREN IN
MARINE

BEKENDE NAAM IN
TESTEN

PEIJS STOPT ALS
VOORZITTER NIDV

Ahoy Rotterdam – 30 november 2017

Innovatie

Innovatie is willen en durven, zegt kolonel ir. Robert Meeuwsen, hoofd Innovatie van de Koninklijke Landmacht. Daarbij moet een organisatie leren om niet te krampachtig aan processen vast te houden. Over innovatie bij Defensie, Politie en Veiligheid en Justitie gaat dit NIDV Magazine.

info: www.nidv.eu

Defensie moet ambitieus investeren in de Koninklijke Marine.

Voelen, zien en beleven 4

Innovatie is van iedereen 10

Sun Test Systems wereldwijd 20

Nulkes' Notes 26

Colofon 27

Bijna vijf jaar was Karla Peijs bestuursvoorzitter van de NIDV.

Bij de voorplaat: Minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert nam medio mei 2017 het rapport over de marinebouw in ontvangst van NIDV-voorzitter Karla Peijs. Het belang van het maritieme cluster voor Nederland als zeevarende natie is groter dan ooit, aldus de coalitie van NIDV, VNO-NCW, Netherlands Maritime Technology en Nederland Maritiem Land.

Foto: Georges Hoeberechts

De krijgsmacht moderniseert voortdurend. Defensie gebruikt daarvoor zo'n 20 procent van haar budget. Dat is nodig om ook in de toekomst Nederland te verdedigen, civiele diensten te ondersteunen en de strijd aan te gaan met terroristen en piraten. In Soesterberg opende de Koninklijke Landmacht een 'slimme basis' om te voelen, zien en beleven.

Tekst en foto's: Riekelt Pasterkamp

Landmacht opent 'slimme basis' in Soesterberg

Voelen, zien en beleven

Basis compleet met wachttorens en Hesco's – met stenen afgevulde zandzakken ter bescherming.

Op 13 juni overhandigde Ineke Dezentje Hammink, voorzitter van FME, in Soesterberg het bordje Fieldlab Smart Base aan de plaatsvervangend commandant van de Koninklijke Landmacht, generaal-majoor Martin Wijnen (m.) en luitenant-kolonel Hans van Loon. Daarmee was de 'slimme basis' geopend.

Kolonel ir. Robert Meeuwsen, hoofd Innovatie van de Koninklijke Landmacht.

Behendig gidst kolonel ir. Robert Meeuwsen over een landmachtkazerne in het midden van het land. Achter verlaten panden en afgeschreven voertuigen doemt ineens een basis op. Compleet met wachttorens en Hesco's – met stenen afgevulde zandzakken ter bescherming.

“Welkom in Mali”, glimlacht Meeuwsen, hoofd Innovatie van de Koninklijke Landmacht. “Collega's die op uitzending zijn geweest en hier komen krijgen een soort ah-ha-ervaring. Het lijkt precies op wat we tijdens missies neerzetten.” Met één verschil: dit moet een Smart Base, een ‘slimme basis van de toekomst’ worden. Half juni was de opening. “We nodigen innovatieve bedrijven en kennisinstituten uit om mee te werken aan de ontwikkeling van veilige en duurzame militaire bases in uitzendgebieden.” Daarbij zijn vier aandachtsgebieden gemarkeerd: bescherming, energie, water en logistiek. “Laat maar zien wat je kunt. We trekken bedrijven hier doorheen.”

Wonen

De ontwikkeling van een militair kamp is in Soesterberg goed te zien. Eerst waren het boog-

tenten, toen sheltertenten en tegenwoordig wooncontainers. “Om te kunnen testen heb je bewoners nodig. We gaan hier echt wonen. En bijvoorbeeld 30 studenten van de Technische Universiteit Delft hebben hier al gelogeed.” De ervaring van Meeuwsen is dat techneuten veel kunnen “maar het niet weten te verkopen.” Met andere woorden: “Onze mensen zijn briljant, maar hebben steun nodig om hun boodschap uit te dragen.”

Defensie zoekt een basiskamp met een zo klein mogelijke *footprint*. “Op een basis gaat alles net zoals in een gemiddeld dorp”, aldus kolonel Meeuwsen. “We hebben basisbehoeften als energie, voeding en water. Maar waar haal je dat vandaan, midden in de woestijn? Transport is duur en soms ook gevaarlijk. Van de diesel die we verbruiken gaat 70 procent op aan verwarmen of koelen. Dat moet en kan anders en beter.”

Drone

Misschien wel elektrisch? “Met de bouw van een *Open Source Vehicle*, een elektrisch autootje zijn we de vierde autobouwer van Nederland. Dat kan uitmonden in een spoedig vervolg: de elektrische

Brandmelder voor de vijand

Het lijkt een beetje op een uit de kluiten gewassen handgranaat, maar het is de Milsenz. Dit zwarte balletje zaait geen dood en verderf, maar waarschuwt militairen voor vijanden in aantocht. Een idee van de Koninklijke Landmacht en KPN.

Het bleek dat infanteristen meer willen weten over gebieden waar ze niet direct zicht op hebben. Vanuit een vooruitgeschoven post zie je namelijk de weg tot hij achter die heuvelrug of dat bos verdwijnt. Maar je wilt ook weten wat er buiten je blikveld gebeurt. Zou het dan niet handig zijn als daar een klein apparaatje ligt dat bewegingen meldt? Met dit idee gingen technici van KPN en Defensie aan de slag, wat resulteerde in de Milsenz. Het apparaatje is getest tijdens oefeningen en de reacties zijn lovend.

“Het is geen camera en het maakt dus niet uit hoe hij ligt. Nu leggen ze ‘m nog neer, maar op termijn kan je ‘m vast ook onopvallend uit een voertuig laten vallen. Het is eigenlijk een brandmelder voor vijand”, legt brigadegeneraal Hans Damen uit over de sensoren die bewegingen registreren of eventueel geluid, licht en warmte. “De buitenkant is 3D-geprint en kan de vorm krijgen die je wilt. Dit is niet duur, net als de sensoren, wat ook geen geavanceerde technologie is. Als hij dus een keer wordt gevonden, is dat geen probleem.”

Het lijkt een beetje op een uit de kluiten gewassen handgranaat, maar het is de Milsenz. Foto: KPN

Fennek.” En zo zijn er veel meer mogelijkheden: aardwarmte, de uitlaatwarmte van aggregaten gebruiken om energie op te wekken, een drone om spullen te verplaatsen. Fysieke bescherming van een kamp wordt misschien wel achterhaald, technische bescherming is de toekomst. “Een muur hoeft je niet meer te bouwen. Met een paar drones in de lucht en de Militaire Google Database achter de hand kun je alles in de gaten houden.”

“Op het moment dat je samen experimenteert kun je ook beter laten zien wat je wilt hebben. Voelen, zien en beleven.” Het grootste compliment dat Meeuwsen ooit kreeg was een collega die spullen had gekregen om mee te experimenteren en ze niet meer terug wilde geven. “We moeten leren om niet te krampachtig aan processen vast te houden. Innovatie is willen en durven.”

SUIT is een simulatiesysteem waarbij militairen zich volledig in een operatiegebied wanen.

Foto: Mediacentrum Defensie

Oefenen in kopie van de werkelijkheid

Alleen het zand en de brandende zon ontbreken. Voor de rest is het alsof een militair echt rondloopt in de straten van het Malinese Gao, waar hij over een paar weken op uitzending is. Tijdens de Landmachtdagen medio mei is het nieuwe, virtuele trainingssysteem SUIT gepresenteerd in het Nationaal Militair Museum.

Aan de invoering is jaren voorafgegaan van brainstormen, ontwikkelen en afstemmen met gebruikers en de Defensie Materieel Organisatie. Daarna uiteindelijk de productie door Re-Lion, een NIDV-deelnemer. SUIT is een simulatiesysteem waarbij militairen zich volledig in een operatiegebied wanen. In een exacte kopie van de werkelijkheid kunnen ze acties oefenen. Het systeem is met name geschikt voor het trainen van procedures en communicatie tijdens optreden in verstedelijkt gebied en antiterrorismeacties.

Sensoren op lichaamsdelen en voorwerpen maken de mens bij dit systeem tot joystick. Een global positioning system (GPS) bepaalt nauwkeurig iemands positie. Naast het hoofdwapen Colt C7/C8 of de HK416 zijn ook het Glock-handvuurwapen, flashbangs en granaten beschikbaar. Maximaal 12 militairen lopen gelijktijdig met een virtual reality-bril in een lege ruimte met een vlakke vloer. In de huidige versie is het overdekte trainingsveld maximaal 30 bij 30 meter.

Het systeem is samen met het Nederlands bedrijfsleven ontwikkeld en draagt bij aan de innovatieve en economische kracht van Nederland. Het Korps Commandotroepen, andere gespecialiseerde landmachteenheden en de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten van de marechaussee gaan het eerst aan de slag met SUIT.

Deze samenwerking heeft de basis gelegd voor een verdere doorontwikkeling naar een Red SUIT, een virtueel trainingssysteem voor de Brandweer.

Innovatie en krijgsmacht horen bij elkaar

Innovatie en krijgsmacht horen bij elkaar. Zo is het internet ontstaan in het Amerikaanse leger en brengt het Israëlische leger de ene na de andere cybersecurity-start-up voort. Het Nederlandse ministerie van Defensie richt zich bij innovatie op 6 thema's:

• Inlichtingen

Door alle nieuwe technologische middelen is de hoeveelheid beschikbare informatie overweldigend. Het zo goed mogelijk gebruik maken daarvan wordt bij een operatie steeds belangrijker. Defensie blijft het verzamelen en verwerken van inlichtingen verder professionaliseren.

• Cyber

Snelle ontwikkelingen in de digitale wereld en bijbehorende dreigingen zijn van invloed op operaties van de krijgsmacht. Om de eigen systemen te beschermen en aanvallende capaciteit te ontwikkelen richtte Defensie een Cyber Task Force op.

• Onbemande systemen

Defensie gebruikt steeds meer onbemande systemen. De ontwikkelingen gaan snel. De systemen worden steeds breder inzetbaar, ook voor moeilijke en gevaarlijke taken.

• Minder vervuiling

Gebruik van bijvoorbeeld zonnepanelen en brandstofcellen zijn beter voor het milieu.

• Experimenteren

Bij iedere operatie kijken militairen of er verbeteringen mogelijk zijn, zoals het verfijnen van tactieken, technieken en procedures. Ze doen dat samen met bondgenoten en kennis- en industriepartners.

• Simulatie

Gebruik van simulatiemiddelen voor opleiding en training.

Buddy

Radartechnologie is de technologie waarin Nederland uitblinkt, stelt kolonel Jan-Christiaan Dicke, hoofd Kennis en Innovatie van het ministerie van Defensie. Daarbij wordt met behulp van radio-golven de omgeving afgestruind, zoals vliegtuigen, raketten of auto's. Het Nederlandse leger werkt hiervoor samen met TNO en technologieconcern Thales. De nieuwste variant is de "multimissieradar", waarmee ruim honderd inkomende projectielen tegelijk kunnen worden gevolgd.

De Exo Buddy is een rugzak waarmee 50 procent gewichtsbesparing wordt gerealiseerd.

Foto: Georges Hoeberechts

Verder werkt Defensie met kleine innovatieve bedrijven samen. Hieruit komen verschillende producten, zoals de Exo Buddy: een rugzak waarmee 50 procent gewichtsbesparing wordt gerealiseerd. Door een paar stalen 'benen' te bevestigen tussen de loodzware rugzak en de voeten van de drager, wordt het gewicht voor de militair minder, want bij elke stap vangt de Exo Buddy de rugzak op. Dit is een samenwerking met TNO en het bedrijf InteSpring.

De Hull Vane is een onderwatervleugel voor schepen die een brandstofbesparing oplevert van 10 tot 20 procent, afhankelijk van de grootte van het schip. De marine test of de vleugel ook past onder een fregat. Delft Dynamics ontwikkelde voor politie en Defensie de DroneCatcher, een kleine drone die een net uitgooit om een andere drone te vangen. Een drone van de vijand kan volgeladen zijn met explosieven, waardoor het uit de lucht schieten gevaarlijk kan zijn. ■

Innovatie is van iedereen

Innovatie is van iedereen, lijkt wel het motto van het ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) en de Politie. Beide organisaties zijn volop bezig met het thema innovatie.

De politie wil zich ontwikkelen tot een weerbare en wendbare organisatie, waarbij er voldoende kan worden ingespeeld op de kansen en mogelijkheden. Foto: Politie

Tekst: Anne Brockherde

Het is voor zowel But Klaasen, Hoofd Innovatie bij V&J, en George van den Berg, Hoofd Afdeling Vakmanschap, Kennis en Innovatie bij de Politie, duidelijk dat de bereidheid tot innovatie vanuit de organisatie aanwezig moet zijn om innovatieve producten en diensten van buitenaf volop te kunnen begrijpen en gebruiken. Innovatie is een noodzakelijke vereiste om de veiligheid in de samenleving te optimaliseren. Zo is innovatie niet alleen mogelijk op technologisch gebied maar kan het ook in processen en het gedrag van leidinggevend en medewerkers zitten. Bij V&J is men vanaf 2012 bezig om met behulp van de innovatieagenda prioriteiten op het gebied van innovatie binnen de organisatie te bepalen. Met behulp van een soort guerilla-actie mocht toen iedereen die het leuk vindt om mee te werken aan het team erbij komen.

Uniek

Er wordt vooral gekeken naar oplossingsvrije problemen. Daarbij wordt het probleem duidelijk gedefinieerd en naar buiten gebracht. Naar een mogelijke oplossing wordt dan nog helemaal niet gekeken. Zo wordt er minder sturing gegeven aan de oplossing van het probleem en komen

eerder innovatieve resultaten tot stand. De vernieuwende oplossingen die Klaasen wil zien moeten zowel effectief als verassend zijn. Innovatie is vaak de vrucht van onverwachte combinaties en creativiteit.

De organisatie moest in het begin wel wennen aan de nieuwe aanpak. Om inspiratie op te doen, haalde Klaasen het advies van Google binnen, een organisatie die het woord innovatie in hun naam draagt. Hoe zorgen zij ervoor dat innovatie deel van hun werk blijft? Nieuwe ideeën moeten opgevangen worden. Even uit de comfortzone stappen is voor medewerkers ook een effectieve manier om innovaties te herkennen en toe te laten.

Inmiddels is V&J ontvankelijker geworden voor innovatieve oplossingen. De Strategische Kennis en Innovatie Agenda (SKIA) van V&J, die op 18 mei gepubliceerd is, geeft inzicht in de behoefte aan kennis en innovatie op de strategische thema's van V&J. De SKIA is het werk van de hele organisatie. Uit de meer dan 400 uitdagingen die medewerkers geïdentificeerd hebben, heeft het Innovatieteam vijf onderwerpen gemaakt, waar de komende tijd de focus op ligt. Deze onderwerpen

hebben een link met de wetenschapsagenda en het topsectorenbeleid.

Sneller

George van den Berg van de Politie ziet innovatieve oplossingen in de adoptie van een werkwijze/hulp-middel, dat nieuw is voor het korps.

gegeven worden om deze op te pakken en door te ontwikkelen. Deze verandering binnen de Politie gebeurt in drie stappen: Parels onderkennen, ruimte geven en uitkomsten implementeren.

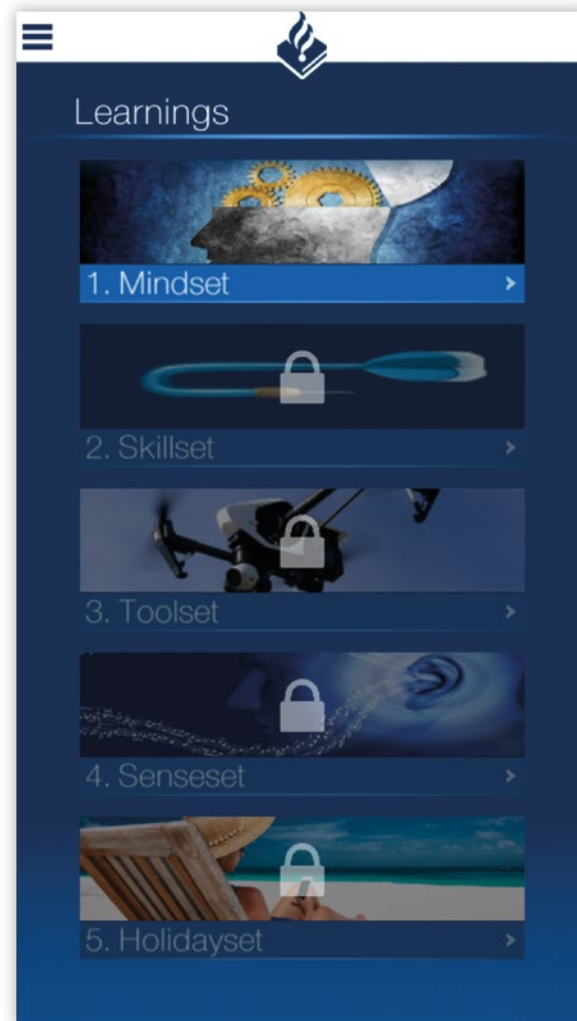
Een manier om het nadenken over innovatie een onderdeel van je werk te laten worden is de

en het bedrijfsleven maar ook specifieke sectoren zoals de bankensector, komen innovatieve ideeën tot stand. Een voorbeeld hiervan is de *Greenfield Cyber*. In deze Greenfield is de Politie samen met hostingbedrijven, de bankensector en andere partners bezig met het ontwikkelen en uitrollen van nieuwe strategieën en werkwijzen op het terrein van

De keerzijde van het gebruik van al deze data, en de toenemende mate van afhankelijkheid, is dat het proces kwetsbaar is voor beïnvloeding van buitenaf door middel van bijv. cyberaanvallen. Om de veiligheid van de datagegevens te waarborgen dient er soms gekozen te worden om minder snel te ontwikkelen doordat er bepaalde belangen goed dienen te worden afgewogen.

De 'Innovatie Expeditie'-app motiveert medewerkers om over boeiende onderwerpen zoals big data na te denken.

Foto: Politie

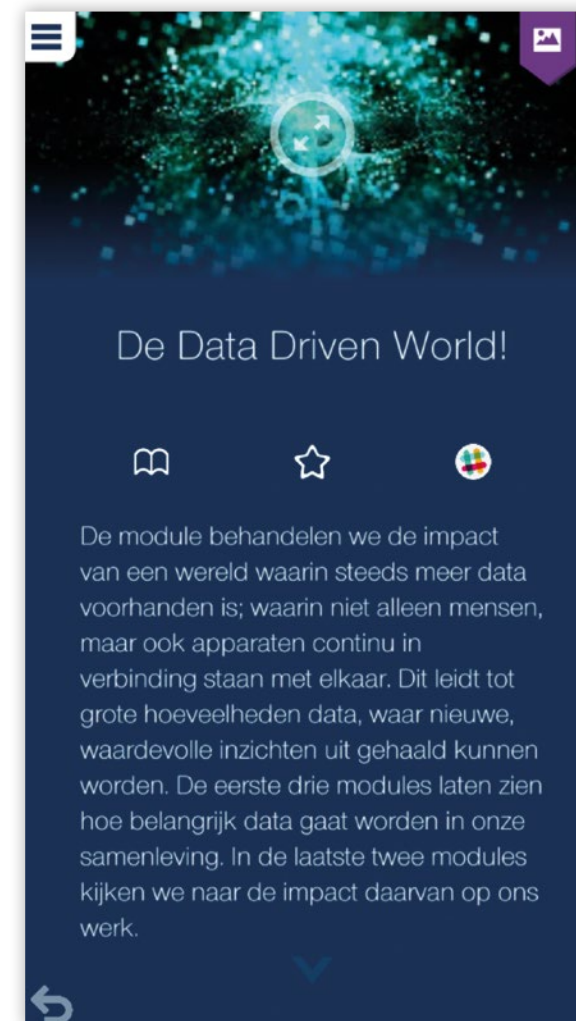
Daarnaast moet het bijdragen aan een veilige samenleving. Het hoeft volgens Van den Berg niet per se disruptief zijn. De Politie wil zich ontwikkelen tot een weerbare en wendbare organisatie, waarbij er voldoende kan worden ingespeeld op de kansen en mogelijkheden die ontstaan door middel van innovatieve oplossingen.

Onder andere het gedrag van de leidinggevende bewerkstelligt de ontvankelijkheid voor innovatie bij de Politie. Nick Koeman, Adviseur Innovatie bij de Politie, benadrukt dat de rol van de leidinggevende uiterst belangrijk is, als het gaat om het ontwikkelen van een innovatief ecosysteem waarbij er voldoende ruimte voor medewerkers ontstaat om te kunnen ontwikkelen en innoveren. Er zijn veel collega's met goede ideeën, claimt hij. Er moet alleen de ruimte

'Innovatie Expeditie'. Een speciaal ontwikkelde lespakket verwerkt in een app motiveert de medewerkers om iedere dag over een boeiend onderwerp na te denken. Dit gebeurt middels *microlearnings*. Ideeën over problemen en uitdagingen kunnen zo centraal verzameld worden door de gehele organisatie. Onderwerpen zijn het *Internet of Things*, *Big Data* of *Machine Learning*. Maar het moet volgens Koeman vooral niet stoppen bij het identificeren van de uitdagingen die er liggen. Wat doet men met de uitkomsten? De ontwikkelingen gaan stap voor stap; bijvoorbeeld door het aanzwengelen van overleggen tussen gelijkgestemden.

Industrie

Voor de Politie staat innovatie synoniem aan co-creatie. Samen met burgers, kennisinstellingen

onderminning. Mensen met verschillende achtergronden komen bij elkaar om samen te werken aan uitdagingen. Zo komen innovatieve ideeën tot stand. Door een samenwerking met externe partijen kan de Politie veel efficiënter werken.

Een concrete uitdaging is de significante toename van de hoeveelheid data waar de Politie gebruik van kan en moet maken. Het biedt vele kansen maar er loeren ook gevaren. Aan de ene kant kan het koppelen van bruikbare informatie aan iemand die strafbare feiten heeft gepleegd, een groot voordeel bieden voor de Politie. Door sommige projecten ontstaat zelfs de mogelijkheid informatie te benutten om een waarschijnlijke strafbare feit te voorspellen. Daarvoor wordt geografische informatie gekoppeld aan informatie over bijvoorbeeld evenementen.

Netwerk

Bij V&J lopen er constant rond de 30 à 40 projecten, die altijd in samenwerking met het bedrijfsleven en/of kennisinstellingen plaatsvinden. Succesvolle concrete projecten zijn onder andere de winnaars van de Veiligheids Innovatie Competitie (VIC). In vergelijking met Defensie heeft V&J niet echt een vaste groep aan bedrijven of een typische industrie met die ze contact kunnen opnemen. Hun industrie kan niet afgebakend worden. De innovatie komt vaak uit onverwachte hoek. Een voorbeeld is de winnaar van de VIC 2015: Science & Technology ontwikkelde een Cardio Access Key, een hartslagsleutel die als draagbare biometrie gebruikt kan worden. Samenwerking met de NIDV ziet het innovatieteam van V&J dan ook vooral in de vorm van het opbouwen van een netwerk. Maar V&J werkt ook samen met Defensie, bijvoorbeeld op het gebied van satellietdata. Ze dragen samen zorg voor de marktconsultatie en het wordt een gezamenlijk nationaal technologieproject. Zo ziet V&J de samenwerking met de NIDV dan ook als het opbouwen van een netwerk met bedrijven die bij kunnen dragen aan oplossingen voor de uitdagingen van V&J.

Nick Koeman maakt duidelijk dat organisaties niet meer zonder innovatie kunnen. Stilstaan is niet alleen achteruitgang, ook zorgt innovatie voor motivatie bij de collega's en geeft het energie. En het is aan de organisatie zelf om deze motivatie bij medewerkers vast te houden en bedrijven te vinden die met hen de uitdagingen van de huidige ontwikkelingen aangaan. ■

Intermediair

Sinds een paar jaar ontwikkelt de Politie zich naar een open organisatie die actief het contact met het bedrijfsleven en kennisinstellingen zoekt. De NIDV zien zij als intermediair die veel kennis van overheidsorganisaties heeft en een breed netwerk heeft binnen de industrie. De NIDV kan een bijdrage leveren in het verder ontwikkelen van een betrouwbare relatie met het bedrijfsleven.

Marinebouw onder druk

Defensie moet ambitieus investeren in de Koninklijke Marine. Alleen dan blijft de kennis van de marine-industrie up-to-date. De marine moet voortrekker worden van internationale materieelsamenwerking.

Tekst: Riekelt Pasterkamp

Dat staat in het rapport 'De Marine en de Marinebouw Cluster. Een ecosysteem onder druk' gemaakt in opdracht van onder meer de NIDV. Minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert nam het rapport medio mei in ontvangst van NIDV-voorzitter Karla Peijs. Het rapport is geschreven door de Belgische onderzoeker Chris Peeters van de organisatie *Policy Research Corporation*.

Nederland heeft één van de beste marinevloeten dankzij een uniek -meer dan 500 jaar oud- samenwerkingsverband tussen de marine, kennisinstellingen en bedrijven. Nu de wereldwijde dreigingen

toenemen en landen in NAVO-verband zich meer moeten specialiseren, is het belang van dit cluster voor Nederland als zeevarende natie groter dan ooit, aldus de coalitie van NIDV, VNO-NCW, Netherlands Maritime Technology (NMT) en Nederland Maritiem Land.

Ondertussen zijn belangrijke innovatieve investeringen op de lange baan geschoven en staat dit unieke ecosysteem rond de marine onder druk. Nu extra investeringen bij Defensie aanstaande zijn, pleit de brede coalitie van ondernemers en onderzoekers dan ook voor een gericht en ambitieus investerings-

Minister van Defensie Jeanine Hennis-Plasschaert nam het rapport medio mei in ontvangst van NIDV-voorzitter Karla Peijs. Foto: Georges Hoeberechts

Het Joint Support Ship Zr. Ms. Karel Doorman is het enige schip van de marine dat voorziet in tankercapaciteit. Foto: Riekelt Pasterkamp

Minister van Defensie spreekt na aanbieding van het rapport de zaal toe. Foto: Georges Hoeberechts

programma, dat niet alleen de Koninklijke Marine versterkt, maar ook belangrijke economische *spin-off* heeft naar de hele maritieme sector, de export en civiele toepassingen. “Zo snijdt het mes aan twee kanten. We versterken de marine én de industrie. Nederland heeft als exportnatie meer dan wie ook in de wereld, belang bij veilige zeeroutes en de nieuwste technologie”, aldus het rapport.

Cluster

Met de Koninklijke Marine als *launching customer* is een sterk cluster van bedrijven en wetenschappers ontstaan. Ook zorgt dit cluster ervoor dat de bestaande schepen en onderzeeboten worden onderhouden of zelfs totaal vernieuwd. De productiewaarde van de bedrijven binnen de marinebouwcluster in Nederland bedroeg in 2015 ongeveer € 3 miljard, waarvan ruim € 2 miljard civiel en bijna € 1 miljard militair.

Om het innovatieve en zelfscheppende ecosysteem rond de marine te behouden, is het noodzakelijk om de schouders te zetten onder de vervangingsprojecten voor nieuwe Nederlandse fregatten, mijnenjagers en onderzeeboten. Het aandeel van de Koninklijke Marine in de omzetcijfers van de industrie loopt namelijk al geruime tijd terug en veel materieel dreigt te verouderen. Dankzij de export

kent de Marinebouwindustrie nog een lichte groei, maar op termijn komt de continuïteit van het gehele cluster onder druk wanneer het te lang duurt voor de marine nieuwe investeringen doet.

Doorman

Onderzeeboten, mijnenjagers en fregatten – zogenaamde verouderde systemen – moeten eigenlijk op korte termijn vervangen worden. Maar ook extra tankercapaciteit is nodig, vindt kapitein-luitenant ter zee Marc de Natris, voorzitter van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren (KVMO). “Het *Joint Support Ship* Zr. Ms. Karel Doorman is het enige schip van de marine dat voorziet in tankercapaciteit. Deze capaciteit is in verband met de reguliere cyclus van inzet, onderhoud, opwerken en voorbereiding beperkt beschikbaar. De politieke wens om Zr. Ms. Karel Doorman ook internationaal aan te bieden door afspraken met Duitsland en België, brengt de beschikbaarheid nog verder terug. De behoefte aan een extra tankercapaciteit is hierdoor sterk toegenomen.” De Doorman, in de vaart sinds april 2015, kostte ruim 400 miljoen euro. Het schip is een jaar uit de vaart geweest door fabricagefouten in de motoren.

De Doorman was de laatste grote investering in marinematerieel en nieuwbouw. Als de door de

minister aangekondigde vervangingsinvesteringen volgens plan worden uitgevoerd, komt pas in 2024 het eerstvolgende nieuwe marineschip in de vaart, ter vervanging van een dan 31 jaar oud M-fregat. “De continuïteit van het complete cluster wordt daarmee onder druk gezet”, aldus onderzoeker Peeters.

Ook de baas van de Koninklijke Marine, luitenant-generaal Rob Verkerk, is bezorgd over de staat van de Nederlandse marine. In het magazine *Alle Hens* van Defensie stelde hij eerder dat een deel van de vloot aan vervanging toe is. Volgens Verkerk stelt de regering niet genoeg geld beschikbaar voor onderhoud.

Haarscheurtjes

Zr. Ms. Karel Doorman –kostprijs 400 miljoen euro– kwam in april 2015 met veel militair ceremonieel in dienst. Het logistiek ondersteuningsschip, met als ‘rugnummer’ A833, kan (militair) materieel vervoeren en andere marineschepen op zee bevoorraden. De Doorman is uitgerust met een landingsplek en hangar voor helikopters. Er kunnen 2 Chinooks of 6 NH90’s mee. Op het voertuigendek kan 2 kilometer aan voertuigen worden gestald.

Het 205 meter lange schip verdween in het voorjaar van 2016 van de radar vanwege kortsluiting aan één van de twee elektrische hoofdmotoren. Varen ging absoluut niet meer. Nota bene net nadat minister Hennis van Defensie en haar Duitse collega Von der Leyen een samenwerkingscontract tekenden voor medegebruik van het schip.

Na onderzoek door motorbouwer General Electric bleken haarscheurtjes te zitten in een deel van de motor. Hierdoor braken metalen onderdelen af. Het ging veel marinemensen aan het hart toen de zaag in de Doorman werd gezet om zo de ieder 80 ton wegende motoren uit het binnenste van het schip te halen en op een dieplader naar de fabrikant in Frankrijk te brengen. Uiteindelijk zijn beide elektromotoren door General Electric vervangen.

Een van de twee nieuwe elektrische hoofdmotoren van Zr. Ms. Karel Doorman.

Foto: Riekelt Pasterkamp

Steun

Minister Hennis ervaart het rapport over de Marine- (bouw) als steun in de rug, maar kan vanwege de kabinetsformatie, niets toezeggen. In een brief aan de Kamer schreef ze eerder dat bescherming van aanvoerlijnen over zee weer aan belang hebben gewonnen. "Het is voor iedereen duidelijk dat de Nederlandse economie hiervan afhankelijk is." Defensie ontwikkelde daarom al plannen voor nieuwe investeringen in de Koninklijke Marine. Internationale samenwerking en innovatie zijn daarin belangrijke pijlers.

Behoud en ondersteuning van de marinebouw mag niet alleen resulteren in een wensenlijst aan het adres van de overheid, vindt Hennis. Volgens haar is het bedrijfsleven primair verantwoordelijk. Ze zei het grote belang te zien van Defensie-investeringen en van projecten waarin Defensie als eerste klant (*launching customer*) optreedt. "Van even groot belang is het vermogen van de industrie die internationale samenwerking optimaal op te zoeken en te benutten. Dat vergt een uitgekende strategie voor internationale samenwerking", aldus Hennis. ■

Bedrijven goed in maken onderzeeboten

Nederlandse bedrijven zijn goed in het maken van onderzeeboten en in de bouw van andere marineschepen. Het is volgens VNO-NCW nog even spannend of al die kennis straks niet verloren gaat.

"De 4 onderzeeërs uit de Walrus-klasse zijn dik 25 jaar in dienst van de Koninklijke Marine. In Defensiekringen in binnen- en buitenland maken deze in ons land ontwikkelde en gebouwde onderzeeboten indruk. Al was het maar omdat ze prima uit de voeten kunnen in relatief ondiep water. En dankzij stealth-eigenschappen zijn de onderzeeboten nauwelijks op te sporen.

Onderzeeboten worden maar in kleine aantallen gebouwd en gaan lang mee. Een geluk daarom dat de Nederlandse maritieme industrie het niet alleen van onderzeeboten hoeft te hebben. Bedrijven uit ons land tekenen ook voor allerlei andere marineschepen: van fregatten tot mijnenjagers. Voor de Nederlandse marine, maar als het even kan ook voor de export. Ze verzorgen niet alleen het ontwerp en de bouw, maar ook het onderhoud. De afgelopen vijf jaar werden vijf marineschepen opgeleverd. Misschien geen groot aantal, maar het gaat toch over omvangrijke projecten.

van de bedrijven leeg. Al zit er wel het een en ander aan te komen, waaronder de bouw van de Walrus-opvolger. Dan moet Nederland alleen wel de knoop doorhakken voor nieuwbouw.

Vrijwel alle leveranciers van producten die worden genoemd in de infographic hebben meer dan één product in het assortiment. Dat ter illustratie van het verhaal is gekozen voor een foto van een onderzeeboot betekent niet per definitie dat de vermelde bedrijven zich beperken tot leveranties voor dit soort vaartuigen. Damen Schelde Naval Shipbuilding, met hoofdvestiging in Vlissingen, zou overigens de hoofdaannemer van de Walrus-opvolger kunnen worden, de overige bedrijven toeleverancier.

Kennis

Bedrijven uit de Nederlandse maritieme industrie als Thales, Damen en RH Marine (het voormalige Imtech Marine) kunnen hun werk niet doen zonder een intensieve samenwerking met Nederlandse kennisinstellingen als TNO en MARIN en de Koninklijke Marine. Maar ook niet zonder andere producenten en dienstverleners uit de sector.

Het *Dutch Underwater Knowledge Centre* (DUKC) speelt hierin een coördinerende rol. Bij de bedrijven die zich hebben aangesloten bij dit NIDV-kenniscentrum, is veel kennis en kunde aanwezig. De rol van de Koninklijke Marine gaat verder dan alleen die van afnemer. Als *launching customer* speelt de dienst ook een belangrijke rol als ambassadeur voor de betrokken bedrijven. Want waarom zouden innovaties die goed zijn voor de Nederlandse marine ook niet goed zijn voor de collega's in het buitenland?"

(Bron: Forum van VNO-NCW, mei 2017)

Werk

Vorig jaar waren binnen de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie zo'n 650 bedrijven actief. Daarvan richtten zich er 350 volledig op defensie, waarvan dan weer een kleine dertig zich bezig houdt met de bouw van schepen. Gezamenlijk boden ze werk aan 25.000 mensen. De omzet kwam uit op zo'n 3 miljard euro, waarvan bijna 1 miljard euro in militair werk. Mooie cijfers, maar hoe lang nog? Want voor het eerst sinds eeuwen is de orderportefeuille

De Nederlandse industrie is al jaren nauw betrokken bij de ontwikkeling en productie van de F-35. Maar ook in het onderhoud en testen van de toekomstige F-35-vloot liggen volop kansen. Sun Test Systems is binnen de Koninklijke Luchtmacht inmiddels een bekende naam op het gebied van onderhoud en testen van F-16's en Apaches. In de toekomst willen ze hun kennis en kunde ook gebruiken voor de F-35.

Tekst: Frank Visser

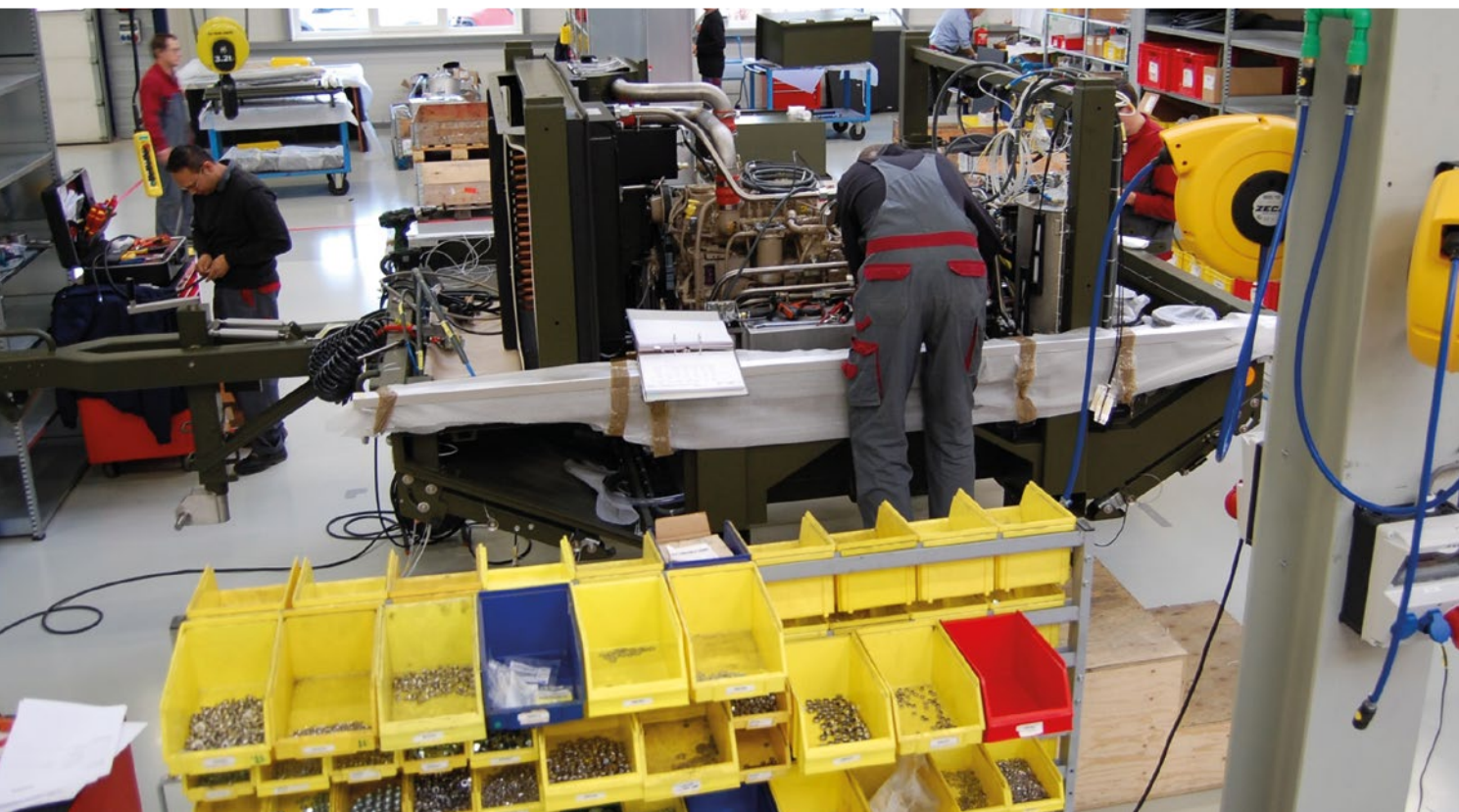

De Koninklijke Luchtmacht is al jaren afnemer van Sun Test Systems-producten. Foto: Defensie

Wereldwijd klanten voor Sun Test Systems

Sun Test Systems richt zich op de ontwikkeling van hoogwaardige mobiele hydraulische systemen, multifunctionele testapparatuur en vaste testbanken.

Foto: Sun Test Systems

De oorsprong van het in Weesp gevestigde Sun Test Systems gaat terug naar 1931. In dat jaar wordt Sun Electric Corporation in de Verenigde Staten opgericht om testapparatuur voor auto's te ontwikkelen en produceren. Na de Tweede Wereldoorlog wordt een luchtvaartdivisie aan het bedrijf toegevoegd. Die richt zich voornamelijk op de ontwikkeling en productie van hydraulische testapparatuur voor de *United States Air Force* en andere klanten wereldwijd. Een gestage groei van het bedrijf leidt in de jaren zestig tot de samenvoeging van alle Europese activiteiten in Sun Europe. In 1981 verhuizen alle ontwikkel- en productieactiviteiten naar Weesp, waar Sun Electric Systems het levenslicht ziet. Een overname in 2007 leidt tot de oprichting van het huidige Sun Test Systems. Een bedrijf dat zich richt op de ontwikkeling en productie van testapparatuur voor de militaire en civiele luchtvaartindustrie en de automobielsector. Met de overname van Verolme Test Stands in 2011 (testbanken voor vliegtuigcom-

ponenten) maakt het bedrijf een mooie groei door en aan het succesverhaal lijkt voorlopig geen einde te komen.

Gebruiker

Het Weesper bedrijf richt zich op de ontwikkeling van hoogwaardige mobiele hydraulische systemen, multifunctionele testapparatuur en vaste testbanken. Met betrekking tot de luchtvaartindustrie richt Sun Test Systems zich vooral op de gebruiker – en dus niet zozeer de fabrikant – van militaire en civiele vliegtuigen en helikopters. “Die zijn vooral gefocust op het verkopen van hun vliegtuigen en niet op de verkoop van randapparatuur”, zegt Rob Vaneveld, commercieel manager van Sun Test Systems. “Toch onderkennen zij nu ook dat goede randapparatuur in hun voordeel is, bijvoorbeeld door het realiseren van lagere onderhoudskosten.” Sun Test Systems heeft wereldwijd klanten. Zo leveren zij hun producten onder andere aan de

Verenigde Arabische Emiraten, Singapore en Australië. Dichter bij huis zijn de Britse en Duitse ministeries van Defensie vaste klant. Producten van Sun Test Systems worden gebruikt voor helikoptertypes zoals de Apache, Chinook, Sea King en Lynx en vliegtuigen zoals de Eurofighter, Tornado, Hawk, maar ook de C-17 en C-130. Voor het Britse demoteam Red Arrows werd speciaal een Dye Mix Trolley ontwikkeld. Dit apparaat is bedoeld om mixture pods voor de gekleurde rook van de Hawk trainingsvliegtuigen te kunnen bijvullen.

Klant

Maar ook de Koninklijke Luchtmacht is al jaren afnemer van Sun Test Systems-producten. Zo maakt sinds eind jaren '80 het onderhoud van de F-16 op vliegbasis Woensdrecht gebruik van meerdere vaste testbanken. Op Woensdrecht en Gilze-Rijen zijn de mobiele hydraulische testsystemen van het type AHT94 te vinden. Recent is ook de MFAGE, een mobile multi-function ground support vehicle op vliegbasis Gilze Rijen in bruikleen genomen voor de AH-64D Apache. "Omdat de Apache net als de Chinook een Boeing-product is, hebben wij hen gevraagd om deze MFAGE ook te certificeren voor de Chinook", legt Vaneveld uit. "Wij verwachten in de loop van dit jaar die certificering van Boeing te ontvangen." Voor de eindgebruiker, het CLSK dus, levert dit een kostenbesparing op, omdat de MFAGE voor meerdere modellen te gebruiken is.

Met de MFAGE in haar assortiment is Sun Test Systems wereldwijd koploper op het gebied van mobiele Ground Support Equipment. Eindgebruikers, maar ook producenten van helikopters en vliegtuigen kijken steeds meer naar hoe zij onder andere hun onderhoudskosten kunnen verlagen. De MFAGE levert zowel hydraulische als elektrische en luchtgedreven kracht vanuit 1 machine. Het integreren van 3 functies in 1, die ook nog eens voor meer vliegtuigtypes te gebruiken is, zorgt voor lagere kosten van het grond onderhoud. Daarbij dus ook besparing op transportkosten bij uitzendingen. Je hoeft per slot van rekening minder vracht mee te nemen. "De MFAGE is duurder in aanschaf, maar met zijn 3-in-1 functie verdient hij zich direct terug", verklaart Vaneveld. "Wij moeten ons in een markt met zware concurrentie onderscheiden om te kunnen blijven groeien."

Ook voor het F-35-programma is Sun Test Systems in beeld. Recent bracht het bedrijf offerte uit voor de ontwikkeling van een MFAGE-versie voor de F-35. De onderhandelingen lopen al met het JSF Program Office. Dit zou voor Sun Test Systems een grote opdracht kunnen worden. Vaneveld: "Alleen de ontwikkeling van een prototype is al super, maar als wij deze opdracht binnenhalen zou onze omzet in 2019 kunnen verdubbelen." ■

[Artikel overgenomen uit "De Vliegende Hollander" van de Koninklijke Luchtmacht]

Voor het Britse demoteam Red Arrows werd speciaal een Dye Mix Trolley ontwikkeld.

Foto: Sun Test Systems

iCAM TD100

iCAM T10

iCAM 7

iCAM D1000

IRIS ID - Biometrics BeNeLux Representative

We add Value - We Sell - We Support

“We balanceren op het randje van de afgrond”

Bijna vijf jaar was Karla Peijs bestuursvoorzitter van de NIDV. Per 1 oktober stopt ze er mee. Ze genoot van de hartelijkheid.

Tekst: Riekel Pasterkamp

De NIDV is de hoeder van "gerechtvaardigde belangen" van het bedrijfsleven, aldus Peijs. Foto: Georges Hoeberechts

Van huis uit heeft Peijs (1944) niets met buitenlands beleid. "Dat is wel leuk om te vertellen. Weet ook verder niemand. Toen Jaap de Hoop Scheffer eind 2003 secretaris-generaal werd van de NAVO, belde Jan Peter (Balkenende, RP) mij op en zei dat ik de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken zou worden. Maar ik zat pas een paar maanden op Verkeer en Waterstaat, mijn grote liefde. Ik was net ingewerkt. Bovendien, hield ik Jan Peter voor, is zo'n post niks voor mij. Daar ben ik veel te impulsief voor." Uiteindelijk werd Ben Bot minister van Buitenlandse Zaken in Balkenende-II. Peijs bleef tot 2007 op Verkeer en Waterstaat en was vervolgens zes jaar Commissaris van de Koningin in de provincie Zeeland. "De mooiste provincie van Nederland, uiteraard. Met straks een prachtige marinierskazerne."

Gezag

Kennismaken met de NIDV noemt Peijs een "ontzettend interessante periode." Ze werd voorzitter in de wetenschap dat de NIDV een organisatie is die

niet alleen voor de industrie optreedt, maar ook de belangen van de publieke veiligheidsorganisaties dient.

Haar eerste optreden in een donkere zaal tijdens het NIDV Symposium in Ahoy Rotterdam staat haar nog helder voor de geest. "Ik ben een informeel mens. Heb niks met gezag. En zeker bij Defensie is het natuurlijk allemaal rangen en standen." Toch ziet ze overeenkomsten. "Als Nederlanders hebben we altijd gevochten tegen het water, een macht buiten ons. We doen er alles aan om het water te beheersen. Bij Defensie werkt het eigenlijk net zo. Ondanks alle bezuinigingen houden we de zaak overeind. En hoe!" Dan fel. "Er is in Nederland te weinig gevoel voor urgentie. De Chinezen zitten overal. Ik kom ze overal in Oost-Europa tegen. Nu wint een bedrijf als Thales nog orders ondanks Chinese concurrentie, maar over een jaar of tien niet meer. Dan hebben de Chinezen ons ingehaald. Mensen realiseren zich niet dat er wereldwijd iets aan de hand is. Geld voor veiligheid en defensie hoeft voor velen

niet zo nodig. Maar o wee als we iets weghalen bij sociale zekerheid of onderwijs, dan is het protest niet van de lucht. Maar absolute voorwaarden voor sociale zekerheid zijn vrede en veiligheid in de samenleving."

Politie

De NIDV is niet alleen defensie, ook politie en veiligheid spelen de laatste jaren een cruciale rol. De omvorming naar een Nationale Politie is een "gigantische omwenteling" geweest en is niet altijd goed gegaan, meent Peijs. "Burgemeesters waren ineens uit het zicht verdwenen. En je kunt niet zaken in verschillende delen van Nederland over één kam scheren. Winterswijk, Vlissingen of Rotterdam kun je toch niet met elkaar vergelijken? Dat de beheerstructuur anders moest, natuurlijk. Maar verder moet de politie maatwerk kunnen leveren. Geen havenpolitie in Vlissingen betekent onmiddellijk dat de drugsmafia er de baas is."

"Het is wel fijn dat je ziet dat ook de inkoopketen van de Politie zich langzaam ontwikkelt. Er is nog wel een lange weg te gaan. Het is in het belang van veiligheid dat ook het beheer van de veiligheidsregio's onder één organisatie wordt gebracht. Er is nu te veel versnippering. Bovendien moet de financiering anders."

Schoenen

Wat haar van die jaren als NIDV-voorzitter het meeste zal bijblijven is de hartelijkheid bij Defensie. "Daar genoot ik van. Ze zullen wel eens gedacht hebben: daar komt een mevrouw binnen die alles weet van bruggen en rivieren, maar niets over ons. Militairen, hoog of laag, waren altijd bereid om uitleg te geven."

Over het aanbestedingstraject bij Defensie heeft Peijs zorgen. "De organisatie en trouwens ook de industrie, worstelt daarmee. Als je thuis zegt dat je nieuwe schoenen nodig hebt en je krijgt ze pas over vier jaar geleverd, ben je daar ook niet blij mee. Veel bedrijven hebben door ellenlange procedures en aanbestedingen zwarte sneeuw gezien en zijn civiel gegaan. Door bezuinigingen op Defensie en bij de politie gedwongen, richt de veiligheidsindustrie zich ook op andere sectoren. Dit kan niet te lang duren; dat betekent verlies voor de publieke overheidsorganisaties."

Trots op Nederlandse waar en opkomen voor de vaderlandse belangen, dat wil Peijs uitstralen. "Nationale veiligheid moeten we ook als nationaal belang markeren. Het Franse leger bijvoorbeeld mag alleen onderbreken betrekken bij Franse leveranciers. Omdat de maat van soldaten als staatsgeheim wordt gezien. Zo'n regel kunnen wij ook wel gebruiken. Let wel, ik ben tegen protec-

tionisme, maar kleinere landen kunnen zich niet permitteren het goede voorbeeld te zijn, dat moeten de grote landen met veel eigen *Original Equipment Manufacturers* (OEM's) doen."

Hart

"Defensie- en veiligheidsbedrijven met hun expertise en innovatie vormen het hart van de kennis van Nederland. Er is vanuit defensie en veiligheid een enorme *spin-off* naar civiele zaken. NIDV-bedrijven zijn één van de benen van de gouden driehoek. Maar bijvoorbeeld in de marinesector lopen we wel op onze laatste benen en balanceren op het randje van de afgrond. Met de tijd vloeit de kennis weg. Hoogtechnologische innovatie, die opbloeit in de nauwe samenwerking tussen de drie benen van de driehoek, en nodig is voor een nieuwe generatie schepen, dreigt stil te vallen."

Peijs: "Militairen, hoog of laag, waren altijd bereid om uitleg te geven." Foto: Jelle Zijlstra

"Tegen de politiek zou ik willen zeggen: Defensie moet weer opschalen, daarvoor is versnelling van de besluitvorming nodig. Heb oog voor de veiligheidsbelangen. Stel Defensie niet langer onder curatele. Zolang het ministerie binnen het vastgestelde budget blijft hoeft de minister van Financiën zich er niet mee bemoeien. Tijdens het laatste NIDV-Symposium heb ik ook gezegd dat extra geld voor Defensie naar innovatie moet, naar de organisatie van de toekomst, niet naar het terugbrengen van wat we ooit hadden. Bij versnelling en verandering hoort dat er fouten zullen worden gemaakt. Dat moet kunnen. Alleen wie niks doet, maakt geen fouten."

De NIDV is de hoeder van "gerechtvaardigde belangen" van het bedrijfsleven, aldus Peijs. "We moeten onze concurrentie voor blijven. Tegelijkertijd leren we aan onze universiteiten ook Chinezen buiten de box denken en zijn ze ons met hun innovaties de baas als we niet uitkijken. We hebben behoefte aan onconventionele denkers. Mensen die dingen combineren die niemand voor mogelijk had gehouden. *Out of the box* denkers. Creatieve maakindustrie. En vergeet niet: bij *trial* hoort *error*." ■

Peijs tijdens het NIDV Symposium in november 2016.

Foto: Georges Hoeberechts

Veiligheid niet vanzelfsprekend

Om met de deur in huis te vallen: Hans Hillen wordt met ingang van 1 oktober **voorzitter** van de NIDV. Het NIDV-bestuur heeft er vertrouwen in dat met Hillen de NIDV wederom een deskundig en betrokken voorzitter heeft aangetrokken. Karla Peijs is blij dat zij juist hem de voorzittershamer zal overhandigen.

Deze uitgave van het NIDV-magazine staat - in aansluiting op de NIDV-jaarvergadering - in het teken van **innovatie**. Ook bij de uitvoerende diensten van de ministeries van Defensie en V&J bestaat daarvoor veel aandacht. Enkele organisatiedelen waar NIDV-deelnemers zaken mee doen, staan in deze uitgave centraal. In het volgende Magazine komen andere organisatiedelen aan bod die zich met innovatie bezighouden. Als u tips daarvoor hebt, laat het mij dan weten.

De NIDV-tentoonstelling en -symposium wordt dit jaar op 30 november in Ahoy gehouden. Wij hopen dan de minister van Defensie te mogen begroeten, die ingaat op het thema **"Aanpassingsvermogen van publieke veiligheid!"** De andere sprekers worden binnenkort bekendgemaakt. Moderator van het ochtendprogramma is oud-Tweede Kamerlid Angelien Eijssink. Dat Fokker Technologies de hoofdsponsor is, doet mij bijzonder veel deugd.

Onder meer Parijs, Brussel, Londen en Manchester laten ons zien dat onze veiligheid niet vanzelfsprekend is. Ook van de Nederlandse krijgsmacht, politie, brandweer, ambulancezorg, kustwacht en de andere publieke veiligheidsorganisaties wordt verwacht dat zij adequaat kunnen optreden. Dat staat tijdens het symposiumdeel centraal.

Het werken aan veiligheid wordt ook door de recente ontwikkelingen almaar **internationaler**. De Europese Commissie is samen met de Lidstaten erg actief om dit Europees op te pakken, een ontwikkeling die de NIDV op hoofdlijnen steunt. De NIDV trekt hier nauw samen op met Defensie en EZ. Hier liggen kansen voor de Nederlandse industrie. Ik raad u aan deze ontwikkelingen goed te volgen.

De NIDV heeft twee actieve maanden op het **internationale toneel** achter de rug. Recent heeft een aantal NIDV-deelnemers deelgenomen aan de LAAD in Brazilië en de IMDEX in Singapore. Onder leiding van Karla Peijs is de CANSEC in Ottawa bezocht, stuk voor stuk beurzen

waar onze bedrijven zich oriënteren op zaken doen, of al verder daarin zijn. De aanvraag voor het Programme International Business voor enkele landen in het Verre Oosten is vergevorderd.

Tijdens de presentatie van het rapport 'De Marine en Marinebouwcluster - Een ecosysteem onder druk' van Policy Research Cooperation werd nog eens duidelijk dat de continuïteit van het gehele **marinebouwcluster** onder druk komt wanneer de investeringen voor de Koninklijke Marine te lang uitblijven. Ook de NIDV zet de schouders onder de vervangingsprojecten voor nieuwe Nederlandse fregatten, mijnenjagers en onderzeeboten. En samen met mijn Belgische collega-directeur van de BSDI oriënteren we ons op de Belgisch/Nederlandse samenwerking voor twee van de drie projecten. Ik ben blij dat ons Parlement de behoeftestellingsbrief van de onderzeebootcapaciteit op 4 juli formeel behandelt, weer een stap in de goede richting.

Onze regiodagen zijn zonder meer een succes. DMO-directeur Arie Jan de Waard heeft nu voor de 3e keer kennismemaakt met bedrijven uit onze **MKB-achterban**. Inmiddels zijn ook de Politie en Brandweer aangesloten. Het is een perfecte mogelijkheid voor MKB'ers om zich te presenteren.

De NIDV ziet uit naar het **nieuwe kabinet**, benieuwd als we zijn naar wat dit voor de publieke veiligheidsorganisaties betekent. Met de nieuwe Tweede Kamerleden wordt inmiddels kennism gemaakt.

Stephan Schaafsma is op 1 juni begonnen als business development manager Land. Hij zal zich binnenkort nader voorstellen. Tjeerd de Groot, door TNO gedetacheerd bij de NIDV, pakt binnenkort zijn taken bij TNO weer op. Ik dank ook op deze plaats TNO en Tjeerd voor de bereidheid de NIDV uit te helpen tijdens het vinden van een nieuwe bdm'er. En Stephan wens ik veel succes.

Dat op 1 oktober Hans Hillen als voorzitter aantreedt, betekent ook dat Karla Peijs afscheid neemt van de NIDV. In dit magazine leest u hoe zij terugkijkt. Op deze plaats dank ik haar alvast voor alles wat zij voor de NIDV heeft betekend.

Missie

De stichting NIDV bevordert de duurzame positionering van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsgerelateerde Industrie (NL-DVI) bij nationale/internationale (overheids)opdrachten en bij (inter-)nationale leveranciersketens. De NL-DVI staat voor de hoogste kwaliteit en doelmatigheid van materieel, diensten en toepassingsgerichte kennis. De NIDV is de strategische partner van de overheid op het gebied van defensie en veiligheid en spil in de samenwerking in de gouden driehoek van overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven. ■

Ruimte in Rotterdam

Het 29^e NIDV Symposium is op 30 november 2017 in Ahoy Rotterdam. Inschrijving voor standhouders is geopend.

Op 30 november staat voor de 29e keer het complete veiligheidsdomein op de mat.

Ahoy in Rotterdam vol met militairen, politici en topmensen van bedrijven uit de defensie- en veiligheidssector; dat gebeurt eigenlijk maar één keer per jaar tijdens het Symposium van de stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV).

De stichting NIDV bevordert de inschakeling van haar 170 deelnemers bij het ontwerpen, ontwikkelen, produceren, instandhouden en afstoten van materieel, plus aanverwante diensten. Zij is in 1984 opgericht door de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Defensie. Op 30 november staat voor de 29e keer het complete veiligheidsdomein op de mat. De Tentoonstelling telt ruim 130 bedrijven die zijn verdeeld over drie hallen.

Tijdens het Symposium in de ochtend maken verschillende interessante sprekers hun opwachting. Hoofdsponsor is Fokker Technologies. Gedurende de gehele dag is de Tentoonstelling geopend. De inschrijving voor standhouders is geopend. Voor info: Seema Sahadew Lall, 070 3644807 of info@nidv.eu

Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid (NIDV)
Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag
T: (070) 364 48 07
F: (070) 365 69 33
E: info@nidv.eu
www.nidv.eu

Het nieuwsmagazine verschijnt enkele malen per jaar

Eindredactie Riekelt Pasterkamp

Abonnementen Deelnemers en medewerkers bij de overheid ontvangen dit blad gratis

Advertentieverkoop Stichting NIDV, Mevrouw S. Sahadew Lall

Telefoon (070) 364 48 07

Vormgeving en druk Veenman+

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave, mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

NIDV Kernteam

Mr. R. C. Nulkes, Directeur – **P. Huis in 't Veld**, Manager

Business Development Luchtmacht, secretaris NIFARP –

Mr. R.H. van Dort, Voorzitter C2TP-platform, Manager Business

Development ICT, Marechaussee – **Ir. M.G. Lutje Schipholt**,

Manager Business Development Marine – **S. Schaafsma**,

Manager Business Development Landmacht – **Mevr. S. Sahadew**

Lall, Manager – **Mevr. L.G.D. Mayer**, Secretaresse –

Mevr. N.M. Rosbergen, secretaresse – **A. Brockherde**, adviseur

politiek, communicatie & projecten

NIDV Supportteam

KTZ b.d. Marcel Hendriks Vettehen, Adviseur Marine en

Energie – **Kol b.d. J. Zijlstra**, Adviseur Luchtmacht –

J. Jansen, Senior Advisor EU Affairs – **Drs. G. de Wilde**,

adviseur NAVO.

Algemeen Bestuur Stichting NIDV

Mw. drs. K.M.H. Peijs, voorzitter – **J.H.N. van Ameijden**,

Damen Schelde Naval Shipbuilding – **Ir. G.J. Edelin**,

Thales Nederland – **Ir. H. Buthker**, Fokker Aerostructures

– **drs. J.G.P. Taams**, Atos – **VADM b.d. W. Nagtegaal**,

TNO – **D. Mackintosh**, Bayards Aluminium Constructies

– **M.R. Brinkman**, Airborne Composites – **R. van Baaren**,

ADSE – **C. Haarmeijer**, Re-lion – **S. Miegies**, CityGis

Making a difference in the line of duty

Gevechtstroepen hebben de beste en meest geavanceerde bescherming nodig. Tactieken van terroristen veroorzaken niet alleen veel slachtoffers, maar hebben ook impact op militaire operaties en logistiek.

Het TenCate ABDS™ active blast countermeasure systeem is een innovatieve beschermingsoplossing tegen tal van *Improvised Explosive Devices*. Deze actieve voertuigbescherming gaat effectief de verwoestende effecten van IED's tegen door vermindering van de opwaartse versnelling van het voertuig en behoud van de rompstructuur. Dit systeem is onderdeel van totaaloplossingen waarmee TenCate het verschil wil maken in de bescherming van militairen.

www.tencateadvancedarmour.com

 TENCATE